

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINI BOSHQARISHDA RAHBARNING RO'LI VA TA'LIMYIY SAMARDORLIKNI OSHIRISH USLUBLARI

Fargona viloyati Quva tumani

60-son DMTT derektori

Ergashova Muxayyo Tashpolatovna

Annatsiya: Ushbu maqola Ta'lim tashkilotlarida boshqaruv usul va uslublarini takomillashtirish haqida bo'lib mavzu yuzasidan tadqiqotchi olimlarning fikr va mulohazalari chuqur o'rganib chiqildi. Boshqaruvda ta'lim samaradorligini yanada oshirish haqida ma'lumot berilgan.

Annotatsiya: Dannaya statya posvyayena sovershenstvovaniyu metodov i priyemov upravleniya v obrazovatelnykh organizatsiyax. Informatsiya o povyshenii effektivnosti obucheniya predostavlyayetsya v rukovodstve.

Abstract: This article is about the improvement of management methods and techniques in educational organizations. Information about increasing the effectiveness of education is given in the management.

Kalit so'zlar: ta'lim jarayoni, ta'lim tashkilotlari, ta'lim samaradorligi, raqamli texnologiya vosiyalari, pedagoglar, boshqaruv.

Klyuchevye slova: obrazovatelnyy protsess, obrazovatelnye organizatsii, effektivnost obrazovaniya, xraniteli sifrovых texnologiy, pedagogi, menedjment.

Key words: educational process, educational organizations, educational efficiency, digital technology guardians, pedagogues, management.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti (MTT) – bolalarning ilk rivojlanish poydevorini yaratadigan, ularning ijtimoiy, aqliy, jismoniy va nutqiy salohiyatini shakllantirishga xizmat qiladigan muhim tarbiyaviy muassasadir. MTTning samarali faoliyati, avvalo, rahbarning boshqaruv mahorati, liderlik sifati, jamoani birlashtira olishi hamda innovatsion yondashuvlarni joriy eta olishi bilan chambarchas bog'liq. Shu bois MTT rahbarining roli nafaqat boshqaruv jarayonlarini tashkil etish, balki ta'lim sifatini ta'minlash, pedagoglarni qo'llab-quvvatlash va ota-onalar bilan barqaror hamkorlikni yo'lga qo'yishda ham muhim ahamiyatga ega.

Maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishda rahbarning roli – faqat ma'muriy funksiyalarni bajarish emas, balki ta'limiy jarayonning asosiy menejeri sifatida tashkilotning rivojlanish yo'nalishini belgilash, pedagoglar faoliyatini samarali tashkil etish va bolalarga qulay, xavfsiz hamda rivojlantiruvchi muhitni yaratishdan iborat. Zamonaviy rahbar – innovator, lider, motivator va kompetent boshqaruvchi bo'lishi lozim.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari jamiyatning uzluksiz ta'lim tizimida alohida o'rin tutadi. Chunki aynan maktabgacha yosh davri inson hayotining eng muhim, poydevor bosqichidir. Bolalarning tafakkuri, emotsional holati, nutqi, ijodiy qobiliyati, shaxsiy fazilatlar hamda ijtimoiy ko'nikmalari aynan shu davrda shakllanadi. Shu bois maktabgacha ta'lim tizimining samarali faoliyat ko'rsatishi nafaqat pedagoglarning mahoratiga, balki uni boshqarib borayotgan rahbarning kasbiy salohiyati, strategik qarashlari va innovatsion yondashuvlariga ham bevosita bog'liqdir. Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim sohasida raqobat kuchayib, pedagogik jarayonni modernizatsiya qilish, ta'lim mazmunini yangilash, tarbiyaviy ishlarni takomillashtirish, AKTdan oqilona foydalanish, rivojlantiruvchi muhit yaratish dolzarb vazifaga aylandi. Bu esa maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbaridan yangicha fikrlash, zamonaviy menejment tamoyillarini qo'llash, jamoaga liderlik qila olish, ta'lim sifati monitoringini samarali tashkil etish va ota-onalar bilan uzviy hamkorlik olib borishni talab etadi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbari — tashkilotning yuragi, bosh menejeri, pedagogik jamoaning yo'l boshchisi hisoblanadi. U nafaqat o'quv-tarbiyaviy jarayonni boshqaradi, balki ta'lim dasturlarining to'g'ri amalga oshirilishi, pedagoglarning kasbiy o'sishi, tarbiyalanuvchilar uchun xavfsiz va rivojlantiruvchi muhitni yaratish, xodimlar o'rtasida sog'lom mikroiklimni shakllantirish, moliyaviy va tashkiliy jarayonlarni samarali yo'lga qo'yish kabi ko'plab mas'uliyatlarni bajaradi.

Rahbarning boshqaruvdagi asosiy vazifalari

- Tashkilotning maqsad va vazifalarini belgilash
- Yillik istiqbol rejalarini ishlab chiqish
- O'quv-tarbiyaviy jarayonni davlat talablari asosida tashkil etish
- MTTning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash strategiyasini ishlab chiqish

Maktabgacha ta'lim tashkiloti (MTT) bolalarning intellektual, ijtimoiy-emotsional, jismoniy va nutqiy rivojlanishida fundamental bosqich hisoblanadi. Ushbu jarayonning samaradorligi ta'lim tashkilotida yaratilgan pedagogik muhit, tarbiyachilarning malakasi, oila va jamiyat bilan hamkorlik darajasi hamda avvalo **direktorning boshqaruvchilik qobiliyatlariga** bevosita bog'liq. Direktor – ta'lim jarayonining strategik boshqaruvchisi, innovatsion yetakchi, pedagogik jamoaning motivatori va tashkilotchisidir. Shu sababli direktorning boshqaruvchilik qobiliyatlarini yuksaltirish ta'lim samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omilga aylanadi.

Ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish, ta'lim oluvchilarning mustahkam nazariy bilim, faoliyat, ko'nikma va malakalarini shakllantirish, ularni kasbiy mahoratga aylanishini ta'minlash maqsadida o'quv tarbiya jarayonida interfaol metodlardan foydalanish davr taqozosi hamda ijtimoiy zaruriyat sifatida kun tartibiga

qo'yilmoqda. Shuni aytish keraki ta'lim samaradorligini oshirishda yana quyidagilarga etibor berishlozim! **Bular:**

Zamonaviy axborot texnologiyalarining vositalari qatoriga: kompyuter, skaner, videokamera, LCD proyektor, interaktiv elektron doska, faks modem, telefon, elektron pochta, multimedia vositalari, Internet tarmoqalari, mobil aloqa tizimlari, ma'lumotlar omborini boshqarish tizimlari, sun'iy intellekt tizimlarini kiritish mumkin.

Ta'limda zamonaviy axborot va kommunikasiya texnologiyalarini keng joriy etilishi:

- fan sohalarini axborotlashtirishni;
- o'quv faoliyatni intellektuallashtirishni;
- integrasiya jarayonlarini chuqurlashtirishni;
- ta'lim tizimi infratuzilmasi va uni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga olib keladi. Pedagogik ta'lim jarayonlarini zamonaviy axborot texnologiyalari asosida samarali tashkil etish:
- masofaviy o'quv kurslarini va elektron adabiyotlarni yaratuvchi jamoaga pedagoglar, kompyuter dasturchilar, tegishli mutaxassislarning birlashuvini;
- pedagoglar o'rtasida vazifalarning taqsimlanishini;
- ta'lim jarayonini tashkil qilishni takomillashtirish va pedagogik faoliyatning samaradorligini monitoring etishni taqozo etadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonlariga joriy etilishi:

- talabaga kasbiy bilimlarni egallashiga;
- o'rganilayotgan hodisa va jarayonlarni modellashtirish orqali fan sohasini chuqur o'zlashtirilishiga;
- o'quv faoliyatining xilma-xil tashkil etilishi hisobiga talabaning mustaqil faoliyati sohasining kengayishiga;
- interaktiv muloqot imkoniyatlarining joriy etilishi asosida o'qitish jarayonini individuallashtirish va differensiyalashtirishga;
- sun'iy intellekt tizimi imkoniyatlaridan foydalanish orqali talabaning o'quv materiallarini o'zlashtirish strategiyasini egallashiga;
- axborot jamiyati a'zosi sifatida unda axborot madaniyatining shakllanishiga; • o'rganilayotgan jarayon va hodisalarni kompyuter texnologiyalari vositasida taqdim etish,

Ta'lim jarayonida Internet saytlaridan foydalanish imkoniyatlarini, uning samaradorligini aniqlashda avval Internet xizmatining turlari va ularning xarakterini aniqlab olish nihoyatda muhimdir. Aynan ana shu aniqlangan ma'lumotlar Internet tarmog'ida ishlashning tashkiliy jihatdan shakli va usullarini ajratib olishga yordam beradi. Klassifikasiyalashga asos qilib internetning ishlash uslubini olish mumkin. Bu holda Internet server xizmatlarini ikkiga: axborotli va kommunikasion xizmat turlariga ajratish kerak.

MTT rahbarining ta'lim sifatiga ta'siri

- **Pedagogik jarayon sifatining oshishi** -Zamonaviy metodikalar, innovatsion texnologiyalar, rivojlantiruvchi markazlar samarali yo'lga qo'yiladi.
- **Bolalar rivojlanish ko'rsatkichlarining yaxshilanishi**-Integrativ o'yinlar, STEAM, AKT asosida mashg'ulotlar natijasida kognitiv, muloqot va ijodiy ko'nikmalar rivojlanadi.
- **Jamoadi professional muhit shakllanishi**-Motivatsiya, malaka oshirish, tajriba almashish yo'lga qo'yiladi.
- **Ota-onalar ishtirokining kuchayishi**-Hamkorlik asosida bolada ijtimoiy-psixologik barqarorlik ta'minlanadi.

Xulosa shuki: Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori ta'lim samaradorligini oshirishda boshqaruv tizimining eng yetakchi bo'g'inidir. Uning strategik fikrlashi, liderlik qobiliyati, innovatsion yondashuvi, tahliliy salohiyati va kommunikativ ko'nikmalari ta'lim jarayonining sifat ko'rsatkichlarini belgilaydi. Direktorning boshqaruvchilik qobiliyatlarini yuksaltirish — tashkilotning umumiy rivojlanish yo'nalishini belgilaydigan, bolalar ta'lim-tarbiya sifati va pedagogik jamoaning professionalizmini oshiradigan omildir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risi”da O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 08.10.2019-yildagi PF-5847-son
2. Peregudov L.V., Saidov M.X. Oliy ta'lim menejmenti va iqtisodiyoti: O'quv qo'llanma. - T.: Moliya, 2002. - 184 b.
3. Panfilova A.P. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: Faol o'rganish: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik / A.P. Panfilov. - M, Akademiya, 2009-y.
4. Xakimova M. Oliy ta'lim muassasalarida ta'limning sifat va samaradorligini oshirish zaruriyati //Arxiv nauchnyx issledovaniy. – 2022. – T. 2. – №. 1.
5. Mamajonov I.G, Ta'limda innovatsiya va innovatsion faoliyat // “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnal. № 6. Noyabr – Dekabr, 2020-yil.
6. Musaxanova Gulnora Mavlyanovna. “Keys-stadi” Texnologiyasi talabalarning mustaqil ta'lim jarayonida tashkilotchilik qobiliyatini rivojlantiruvchi innovatsion metod sifatida. Arxiv issledovaniy. 2, 1 (apr. 2022).
7. F.U.Tursunov, SH.R.Baxriddinov “Oliy ta'lim muassasasida innovatsion jarayonlarni boshqarishda muammolar”. Eurasian Journal Of Academic Research elektron jurnal. 2022 14- aprel. www.in-academy.uz